אלא הא דתנן מלא תכריך. דמשום סימנא מהדרינן ואם נתן מלוה סימן מחזירין לו ואי נפול מיניה דלוה מי ניחא ליה דתהוי הך מקנתא דיהדרה בסימן והא ניחא ליה דנהוו ביד המוצא לעולם: [ז]כדאמרינן. בעדים: אם תימלי לומר סימנים דאורייתא. רבותא נקט דאפי' אמרינן דאורייתא אפ"ה עדים עדיפי כדמפרש ואזיל סימנין ועדים יתן לבעל עדים: סימנין וסימנין. כגון שניס ונתנו סימניה: יניח. עד שיגיע אליהו: מדת ארכו כו'. זה אומר מדת ארכו וזה נותן מדת רחבו: שעורי משער לה. אם ראה אותה ביד הבעלים שיערה כשהיה בעלה מכוסה בה אם טלית היא: מדת ארכו ורחבו ומדת גמיו. זה אומר כך ארכה וכך רחבה וזה אומר ארכה ורחבה כך וכך אמות בין הכל אבל אינו יודע כמה באורך וכמה ברוחב: גמיו. גאם יוונית עשויה כמין ך' שלנו להכי קרי אורך ורוחב יתר גמיו: הוא אומר סימני הגט. ואומר ממני נפל שנמלכתי שלא ליתן: והיא אומרת סימני הגט. וממני נפל שנתנו לי [ח]וגרשתני: יתן לה. שהוא נתנו ויודע סימניו אבל היא אם לא נתנו לה מהיכן ידעה: סימני החוט. שהגט קשור בו: בחפיסה. מלאת אותו: מתני' שכיניו. מפרש בגמרא: כדי שילך. כל אחד לביתו: שלשה. משמע שהכרזה וידע אם אבד לו כלום ואם יבין שאבד יחזור שלשה: [ט]ויכריז יום אחד. אי אבדתי ואלו סימניה. ובגמרא פריך דבג' ימים אין שהות לחזור לסוף מ"י: גמ' שכני מקום שנמצא בו אבידה. שמא שלהן היא: כדי שיגיע כו'. ולא ידביקוהו הגשמים. אלמא כולי האי בעינן ומתני' תני שלשה: והכפיב וישבו כל ישראל בעריהם. ואע"ג דפורתא הוו בכל עריהן היו מפוזרים ויש רחוקים מירושלים כבתחילה: ה"ג וכיון דהכי הוא איפכא מסתברא: דמצוה עלמא. צוות יש לו. טודיס השגיס: שמע מינה. מדלא יהבי ליה לרבנן שהות אלא הליכה וחזרה: גלימא מכריז. זה שמצאה מכריז שם תפן טלית מצאתי ולכך לא הוצרכו ליתן שהות יום אחד לעיין בכליו מה אבד שהאדם יודע כמה טליתות יש לו וכשהוא בביתו בודק אם ימצאנה ואין צריך שהות: דאי ס"ד אבידתא מכריז. ואינו מזכיר שם התפן ליתנו ליה לכל חד וחד אכתי עופי יומא לעיוני במאניה אם כל כליו בידו. ופלוגתא היא בהא לקמן[ט]: לא הטריחו. זה שיהא שוהא יותר משבעה ימים: רגל ראשון. שהוא מכריז: אומר. בהכרזתו זהו רגל ראשון שלא להטריח את האומד לחזור וכשיבא רגל שני יעלה לרגל ויתן סימניה: שלישי אומר סמס. אבידה מצאתי ואינו אומר איזה רגל הוא למציאתה כדי שלא יסמוך האומד על רגל הבא ויבין שזהו רגל האחרון: אמי

מצא תבריך של שטרות מי ניחא ליה לדיה כו'. ומ"ת אין ניחא ליה דכי ילוה לאחר דליהדרו ליה לדידיה וי"ל דאינו רולה להפסיד עתה כדי להיות נספק ריוח פעם אחרת:

חמשה עשר יום. ומ"ת והלא [י]מ"י היא מרבע מאות פרסה [כ]ומהלך מדם על מרבע מאות פרסה [כא]עשרה פרסאות ביום הוי מרבעים יום באורך וירושלים מן הירדן שהוא תחום מ"י מהלך יום אחד כדאיתא בגילה (דף ה.) נשאר מגד אחד ל"ט ימים וי"ל דעם כרמים ויעריס היה מרבע מאות פרסה אבל מישוב לא היה כל כך[כב]:

לא בעינן כולי האי. וסגי בתלתא יומי ומ"ת דז' ימים ומתלה צריך דהיינו תני שבע ע"ו יום וי"ל דכי לא שכיחי שיירתא ואין הולך בגילה גם כל היום אינו הולך לפי שלא ימלא מלון בערב:

מתן

אלא הא דתנן[ט] מצא תבריך של שטרות או אגודה של שטרות ה"ז יחזיר הכי נמי דניחא ליה ללוה לאהדורי ליה למלוה אלא אמר רבא [א]סימנין דאורייתא דכתיב [ב]והיה עמך עד דרוש אחיך אותו [ג]וכי תעלה על דעתך שיתננו קודם שידרשנו אלא דרשהו אם רמאי הוא או אינו רמאי לאו בסימנין שמע מינה אמר רבא אם תמצי לומר סימנין דאורייתא אם תמצי לומר הא פשיט ליה סימנין דאורייתא משום דאיכא למימר כדשנינן סימנין וסימנין [ד]יניח סימנין ועדים [ה]ינתן לבעל העדים סימנין וסימנין ועד אחד [ו]עד אחד כמאן דליתיה דמי ויניח עדי אריגה ועדי נפילה [ז]תנתן לעדי נפילה דאמרינן זבוני זבנה ומאיניש אחרינא נפל מדת ארכו ומדת רחבו [ח]תנתן למדת ארכו דמדת רחבו שעורי קא משער לה כד מכסי לה מרה וקאי ומדת ארכו לא משתער לה מדת ארכו ומדת רחבו ומדת גמיו [ט]ינתן למדת ארכו ורחבו מדת ארכו ומדת רחבו ומדת משקלותיו [י]ינתן למדת משקלותיו הוא אומר סימני הגט והיא אומרת סימני הגט [כ]ינתן לה במאי אילימא במדת ארכו ורחבו דלמא בהדי דנקיט ליה חזיתיה [כא]אלא נקב יש בו בצד אות פלוני הוא אומר סימני החוט והיא אומרת סימני החוט [כב]ינתן לה במאי אילימא בחיורא ובסומקא ודלמא בהדי דנקיט ליה חזיתיה אלא במדת ארכו הוא אומר בחפיסה והיא אומרת בחפיסה ינתן לו מ"ט מידע ידעה דכל מה דאית ליה בחפיסה הוא דמנח ליה: **מתני'** ועד מתי חייב להכריז עד כדי שידעו בו שכניו דברי ר"מ ר' יהודה אומר [כג]שלש רגלים ואחר הרגל האחרון שבעה ימים כדי שילך לביתו שלשה ויחזור שלשה ויכריז יום אחד: **גמ'** תנא שכני אבידה מאי שכני אבידה אילימא שכינים דבעל אבידה אי ידע ליה ליזול ולהדריה נהליה אלא שכני מקום שנמצאת בו אבידה: רבי יהודה אומר כו': ורמינהו [כד]בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים ר"ג אומר [כה]בז' בו [כו](שהוא) ט"ו יום אחר החג כדי שיגיע אחרון שבא"י לנהר פרת אמר רב יוסף לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני במקדש ראשון דנפישי ישראל טובא דכתיב בהו [2]יהודה וישראל רבים כחול אשר על הים לרוב בעינן כולי האי במקדש שני דלא נפישי ישראל טובא דכתיב בהו [3]כל הקהל כאחד ארבע רבוא אלפים שלש מאות וששים לא בעינן כולי האי אמר ליה אביי והא כתיב [4]וישבו הכהנים והלוים וגו' [5]והמשוררים והשוערים וכל ישראל בעריהם וכיון דהכי הוא אפכא מסתברא מקדש ראשון דנפישי ישראל טובא דמצוות עלמא ומשתכחי שיירתא דאזלי בין ביממא ובין בליליא לא בעינן כולי האי וסגי בתלתא יומא מקדש שני דלא נפישי ישראל טובא ולא מצוות עלמא ולא משתכחי שיירתא [כז]דאזלי בין ביממא ובין בליליא בעינן כולי האי רבא אמר לא שנא במקדש ראשון ולא שנא במקדש שני לא הטריחו רבנן באבדה יותר מדאי אמר [כח]רבינא שמע מינה [כט]כי מכריז גלימא מכריז דאי סלקא דעתך אבידתא מכריז בעינן למטפי ליה חד יומא לעיוני במאניה אלא שמע מינה גלימא מכריז שמע מינה רבא אמר אפילו תימא אבידתא מכריז לא הטריחו רבנן באבידה יותר מדאי ת"ר [ל]רגל ראשון אומר רגל ראשון רגל שני אומר רגל שני רגל שלישי אומר סתם ואמאי לימא רגל שלישי דלא אתי לאחלופי בשני שני נמי אתיא

ז' ימים כדי שילך לביתו ג' ויחזור בג' ויכריז יום אחד פ' כדי שילך שומע המכריז למקומו ויגיד וישמע בעל האבידה ויבא מיד וישמע ביום השביעי המכריז ויתן סימניה ויקחנה למימרא דארץ ישראל מהלך ג' ימים היא. ותתנן בג' מרחשון שואלים את

ט) נראה דתסר ול"ל סימנין וסימנין ועד אחד עד אחד וכו'.

צה א מי' פי"ג מהל' מלוה ולוה הלכה ה:
צו ב מי' שם הלכה ו סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסז סעיף ח:
צז ג מי' שם טוש"ע שם סעיף ט:
צח ד מי' שם טוש"ע שם סעיף י:
צט ה מי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף יא:
ק ו מי' שם טוש"ע שם סעיף יב:
קא ז מי' שם טוש"ע שם סעיף יד:
קב ח מי' שם טוש"ע שם סעיף יג:
קג ט י כ מי' שם פי"ח הלכה ו ז סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קנו:
קד ל מי' שם פי"ג הלכה ח סמג שם:
קה מ מי' פ"ג מהל' תפלה הלכה טו סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' קיח סעיף ח:
קו נ מי' פי"ג מהל' גזלה ואבדה הל' ח סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסז סעיף ד:
קז ס מי' שם הל' ח:

מוסף רש"י

מצא תבריך של שטרות כו' הרי זה יחזיר. דדבר שיש בו סימן הוא (לעיל כ.). אלא דרשהו אם רמאי הוא. ומכי משמע עד דרוש אחיך אותו, עד דרשך את אחיך (לעיל כז:). שלש רגלים. דיאות בעלים לאחר י"ב חודש, מי שמצא כלי או שום מלאכה חייב להכריז שלש רגלים, ואם נמצא אחר הסוכות צריך להמתין ולהכריז בפסח ובעצרת ובחג, דהיינו י"ב חודש, ושוב אין צריך להכריז (ברכות נח:). בד' בו. כלומר בשבעה במרחשון (תענית י.). כדי שיגיע אחרון שבישראל. כלומר קודם גילת מים, לנהר פרת. שהוא לחוק יותר (שם).

רבינו חננאל (המשך)

ט) עד אחד כמאן דליתיה דמי. מדת ארכו ומדת רחבו [נתנן למדת ארכו] זה נתן מדת ארכה ורחבה של טלית וזה נתן מדת גמיה תיתנן לבעל מדת ארכה ורחבה. אשתו אומרת זה הגט נתנו לי בעלי ונפל ממני ואמרה [סימני] והבעל אמר סימניו וטוענ כי לא נתתיו לה עדיין יתנן לה והוא שנותנת סימנין מובהקין כגון נקב ישנו בצד אות פלוני ש"מ דבסימן מובהק שרינן אשת איש דהיא איסורא וכל שכן ממונא: **מתני'** עד מתי חייב להכריז וכו' תנא עד שידעו בו שכני המקום שנמצאת בה זו האבידה ורמינן על הא דתנן ואחר הרגל האחרון בדיבוריה אלא במסכתא ובפוריא ובאושפיזא בלחוד מהדרינן ליה אבידה בטביעות עינא. סימנין וסימנין יניח פי' אם באו שניהם ונתנו זה וזה סימניה וכל אחד אמר שלי הוא לא יתננה לא לזה ולא לזה אלא יניחנה מוצאה אצלו. אבל אם אחד נתן סימניה וטען נפלה ממני ובא אחר והביא עדים כי ממנו נפל תנתן לבעל עדים.

תורה אור השלם

1 וְאִם לֹא קָרוֹב אָחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יְדַעְתּוֹ וְאָסַפְתּוֹ אֶל תּוֹךְ בֵּיתֶךָ וְהָיָה עִמְּךָ עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ וַהֲשֵׁבֹתוֹ לוֹ:
דברים כב ב

2 יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל רַבִּים כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל הַיָּם לָרֹב אֹכְלִים וְשֹׂתִים וּשְׂמֵחִים:
מלכים א ד כ

3 כָּל הַקָּהָל כְּאֶחָד אַרְבַּע רִבּוֹא אֲלָפִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים:
עזרא ב סד

4 וַיֵּשְׁבוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְּוִיִּם וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַשּׁוֹעֲרִים וּמִן הָעָם וְהַנְתִינִים וְכָל יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם וְיִגַּע הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם:
נחמיה ז עב

5 וַיֵּשְׁבוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְּוִיִּם וּמִן הָעָם וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַשּׁוֹעֲרִים וְהַנְתִינִים בְּעָרֵיהֶם וְכָל יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם:
עזרא ב ע

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה חמשה וכו' ומהלך אדם בינוני הוה עשרה פרסאות:

גליון הש"ס

גמ' יתנן למדת משקלותיו. עיין לעיל דף כג ע"ב תוס' ד"ה מדמשקל: שם אמר רבינא ש"מ. עיין בהגלא"ש פ"ג דמולין מ"ם כ"ג:

רבינו חננאל

ואסיקנא אלא אמר רבא [סימנין] דאורייתא מהכא עד דרוש אחיך אותו והשבות לו וכי תעלה על דעתך שיתנו לו קודם שיתבענו אלא עד שתדרשהו אם רמאי הוא אם לאו ובמאי תהיה דרישתו בסימנין אמור לו תן סימניה ואם יביא סימניה תנה לו ש"מ סימנין דאורייתא אמר רבא אם תמצא לומר סימנין דאורייתא אקשינן עליה אכתי אמרת אם תמצא לומר והא כבר פשטינן לה סימנין דאורייתא ודתינן משום דאיכא למימר הא דפשטינן דרשהו לאו כדקאמרת אלא דרשהו לחובע הכי אם הוא צורבא מרבנן דלא משני

אבן טוען. מפרש בירושלמי כשם שהאבן אינה יכולה לימחות כך אין יכולים להתפלל על רוב טובה: **שם** דמיהן. לקמן [1]גבי עסקא דרב ספרא אפרש בע"ה: **עד** כאן **לא פליגי אלא** בנשתמש בהן. לאו דוקא נשתמש דאם נשתמש לר"ע נמי מייב באחריותן כיון דלדידיה אסור להשתמש א"כ הוי שולא יד בפקדון ואפילו החזיר אין בכך כלום דהא ר"ע סבר בפרק המפקיד (לקמן דף מג:) דנעשין דעת בעלים אלא ודאי נשתמש לאו דוקא כדפרישית אלא בשכר שמוש שמותר להשתמש קאמר דלרבי טרפון דאית ליה דמותר להשתמש מייב באחריותן דבהוא גאלה דאי מיתרמי ליה זבינא שקיל להו וחזין בהו הוי עלייהו שומר שכר ולר"ע דאסור להשתמש בהן פטור אבל אם לא היה מותר להשתמש היה פטור לר"ע והיינו כרבה:

והוי

[2]אבן טוען היתה בירושלים כל מי שאבדה לו אבידה נפנה לשם וכל מי שמוצא אבידה נפנה לשם זה עומד ומכריז וזה עומד ונותן סימנין ונוטלה וזו היא ששנינו [3]צאו וראו אם נמחת אבן הטוען: **מתני'** [4]אמר את האבידה ולא אמר סימניה לא יתן לו [5]והרמאי אע"פ שאמר סימניה לא יתן לו שנאמר [6]עד דרוש אחיך אותו עד שתדרוש את אחיך אם רמאי הוא אם אינו רמאי: **גמ'** אתמר רב יהודה אמר אבידתא מכריז ור"נ אמר גלימא מכריז רב יהודה אמר אבידתא מכריז דאי אמרת גלימא מכריז חיישינן לרמאי ר"נ אמר גלימא מכריז לרמאי לא חיישינן דא"כ אין לדבר סוף תנן אמר את האבידה ולא אמר את סימניה ה"ז לא יתן לו אי אמרת בשלמא אבידתא מכריז הא קמ"ל אע"ג דאמר גלימא כי לא אמר סימנין לא מהדרינן ליה אלא אי אמרת גלימא מכריז אמר איהו גלימא ואמר איהו גלימא צריכא למימר כי לא אמר סימנין לא מהדרינן ליה אמר רב ספרא לעולם גלימא מכריז אמר איהו גלימא ואמר איהו סימנין ומאי לא אמר את סימניה [7]לא אמר סימנין מובהקין דידה: והרמאי אע"פ שאמר את סימניה ה"ז לא יתן לו: ת"ר בראשונה כל מי שאבדה לו אבידה היה נותן סימנין ונוטלה משרבו הרמאין [8]התקינו שיהו אומרים לו צא והבא עדים דלאו רמאי את וטול כי הא דאבוה דרב פפא אירכס ליה חמרא ואשכחוה אתא לקמיה דרבה בר רב הונא אמר ליה זיל אייתי סהדי דלאו רמאי את וטול אזל אייתי סהדי אמר להו ידעיתון ביה דרמאי הוא אמרו ליה אין אמר להו אנא רמאה אנא אמרו ליה אנן לאו רמאי את קאמרינן אמר רבה בר רב הונא [9]מסתברא לא מייתי אינש חובתא לנפשיה: **מתני'** [10]כל דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל ודבר שאין עושה ואוכל ימכר שנאמר [11]והשבותו לו ראה היאך תשיבנו לו מה יהא בדמים ר"ט אומר [12]ישתמש בהן לפיכך אם אבדו [13]חייב באחריותן ר"ע אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אין חייב באחריותן: **גמ'** ולעולם אמר רב נחמן [14]אמר שמואל עד י"ב חדש תניא נמי הכי [15]כל דבר שעושה ואוכל כגון פרה וחמור מטפל בהן עד י"ב חדש מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן [16]עגלים וסייחין מטפל בהן שלשה חדשים מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן אווזין ותרנגולין מטפל בהם שלשים יום מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן אמר רב נחמן בר יצחק תרנגולת כבהמה גסה תניא נמי הכי [17]תרנגולת ובהמה גסה מטפל בהן שנים עשר חודש מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן עגלים וסייחין מטפל בהן ל' יום מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן [18]אווזין ותרנגולין וכל דבר שטיפולו מרובה משכרו מטפל בהן שלשה ימים מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן קשיא עגלים וסייחין אעגלים וסייחין אווזין ותרנגולין אאווזין ותרנגולין עגלים וסייחין אעגלים וסייחין לא קשיא [19]הא דרעיא והא דפטומא אווזין ותרנגולין אאווזין ותרנגולין נמי לא קשיא [20]הא ברברבי הא בזוטרי: ושאינו עושה ואוכל: תנו רבנן והשבותו לו ראה היאך תשיבנו לו שלא יאכיל עגל לעגלים וסיח לסייחין אווזא לאווזין ותרנגול לתרנגולין: מה יהא בדמים רבי טרפון אומר ישתמש וכו': עד כאן לא פליגי אלא

אתיא לאחלופי בראשון הא קא אתי רגל שלישי ת"ר בראשונה כל מי שמצא אבידה היה מכריז עליה שלשה רגלים ואחר רגל אחרון שבעת ימים כדי שילך שלשה ויחזור שלשה ויכריז יום אחד [1]משחרב בית המקדש שיבנה במהרה בימינו התקינו שיהו מכריזים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ומשרבו האנסים התקינו שיהו מודיעין לשכיניו ולמיודעיו ודין מאי משרבו האנסין [2]דאמרי אבידתא למלכא רבי אמי אשכח אודייא דדינרי חזייה ההוא [3]בר נש דקא מירתת א"ל זיל שקול לנפשך דלאו פרסאי אנן דאמרי אבידתא למלכא ת"ר [4](אחי לאחלופי בשני. שמא יש שהוא סבור שאמר רגל שני:) אודיא דדינרי. כלי מלא זהובים: **ווו היא שמינו.** במסכת תענית (דף יט.) בחומי המעגל: **לאו וראו אם נמחת אבן טוטן.** אם נכסת בנשמים שנבהו הנשמים למעלה הימנו יש נשמים יותר מדאי ואתפלל עליהם שילכו: **חיישינן לרמאי.** שמא שמע האומד מתאונן בין שכיניו עליתי נאבדה וזה יודע את סימניה וכשישמע את מוצאה מכריז עליה אלא מאי יקום ויתן סימניה הלכך אבידתא מכריז ואינו נותן לב לומר עליה זו אבדתי ואלו סימניה: **אין לדבר סוף.** דהשתא נמי מסיק אדעתיה ואמר אם עליה היא שמצאת אלו סימניה: **אי אמרת בשלמא אבידתא מכריז.** ולא מזכיר אם המפקן אטעריך תנא לאשמועינן דאע"ג דאמר אבי עליה אבדתי צריך ליתן סימנין: **אמרו ליה אין.** כסבורין שאמר להן ידעיתון ביה דלאו רמאי הוא שכך היה לו לשולמן: **מסתברא.** שזה היה דעתן מתחילה ואין כאן משום מגיד ומחזר ומגיד: **לא מייסי אינש חובה לנפשיה.** וכשהגיעו לב"ד בטוח היה שלא יעידו חובתו: **מתני' כל דבר שעושה ואוכל.** אם אבידה זו דבר שיכולין להאכילו את שכר מעשיו כגון שור וחמור: **יעשה ויאכל.** ולא ימכור אותו המוצא אם שהו בעליו מלדרשו שכל אדם נוח לו בבהמתו שהכירה בו כבר ולימדה לרגלו: **ראה היאך תשיבנו לו.** שלא תאכילנו חלי דמיו שא"כ אין זו השבה: **לפיכך.** מפרש בגמרא [5]: **גמ' ולעולם.** מפרש בגמרא [6]: **אם לטפל בטורח שמירה.** מוכרן ומניח הדמים אצלו: **עגלים וסייחין.** דקין שאין עושין מלאכה: **ארנגולין.** זכרים שאין מטילין ביצים: **כבהמה גסה.** שעושה ואוכלת ומטפל בה י"ב אדם דיכול להאכילה דמי בצים: **מטפל.** אנשמיטר"א בלע"ז: **הא דרעיא הא דפטומא.** הא דקתני שלשה [אדשים] באדם מרעה ובזמן הדשאים שאין טיפולו מרובה והא דקתני ל' [יום] בזמן שאין מרעה ולריך לפטומה על אבוסה ממה שבנית שדמיה יקרים: **רברבי.** [7]אולין הרבה הלכך ג' ימים דהא אוקימנא בזכרים: **שלא יאכיל עגל לעגלים.** מן העגלים שממלאה[8] לא יאכיל לו דמי עגל: **עד כאן לא פליגי.** לעניין להתחייב באבידתו: אלא

---

[1] ולי ל"ל בדאמר.

[2] ג"א כר רומאה, [3] תענית יט., [4] [גליר' ר"ף ולעולם אמר שמואל ונגיר' רא"ש אמר רב יהודה א"ש], [5] רש"ל מ"ז, [6] [לקמן קט.], [7] בא"ח: אם מן העגלים מלא, [8] [דף לב. ד"ה ב"ד],

תורה אור השלם

ו ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך והיה עמך עד דרש אחיך אתו והשבתו לו:
דברים כב ב

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה רבנרי כו'. נ"ב אבל רמב"ם פי' להיפך וכן נ"ל בשם ר"ת:

לעזי רש"י

אנשמיטר"א [אינטרמיטר"א]. להתעסק.

מוסף רש"י

ראה היאך תשיבנו לו. שתהא בו הסבה, שלא יאכל בביתך כלי דמיו ותתבעם ממנו (דברים כב ב).

רבינו חננאל (המשך)

רמאי. ופשטינן דלא מייתי אינש חובה לנפשיה כדאבוה דרב פפא. תלמוד ארץ ישראל שמע שמעה סימניה בהאי כנישתא ואזל לכנישתא אחריתי יהיב סימניה זהו רמאי וכן כיוצא בו: **מתני'** כל דבר שעושה ואוכל יעשה ואוכל אוקימנא עד י"ב חדש. תניא נמי הכי כל דבר שעושה ואוכל כגון פרה וחמור מטפל בהן כל י"ב חדש מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן עגלים וסייחים אם יכולין לרעות. מטפל בהן ג' חדשים. אווזין ותרנגולין גדולים מטפל בהן ל' יום. ותניא אחריתי תרנגולת בבהמה גסה י"ב חדש וכל דבר שטיפולו מרובה משכרו ג' ימים. ושאינו עושה ואוכל ימכור שנאמר והשבותו לו ראה היאך תשיבנו לו. שלא יאכיל עגל לעגלים. פי' לא תמכור עגל היום

מסורת הש"ס

[1] ג"א בר רומאה, [2] תענית יט., [3] [גליר' ר"ף ולעולם אמר שמואל ונגיר' רא"ש אמר רב יהודה א"ש], [4] רש"ל מ"ז, [5] [לקמן קט.], [6] בא"ח: אם מן העגלים מלא, [7] [דף לב. ד"ה ב"ד],

אלא. משום שכר שימוש מעות אבל שכר שמירת מלוה דגימא מגו דלא בעי למיתב ריפתא לגניא דהעושק במלוה פטור מן המלוה לא מחייבינן ליה: **כשנשתמש.** לאו דוקא אלא משום שכר שימוש קאמר מפני שמותר להשתמש בהן: **כשומר חנם.** ואינו חייב אלא בפשיעה: **כשומר שכר.** וחייב בגניבה ואבידה דשומר שכר מלוה הוא דהעושק במלוה פטור מן המלוה: **כולי עלמא לא פליגי דמחייב.** כדין שומר שכר: **מאי לפיכך דר"ע.** כיון דאמר לא ישתמש מהיכא תיקק אדעתין לחיוביה דאינטריך למימר אינו חייב:

אלא כשנשתמש בהן אבל לא נשתמש בהן אם אבדו פטור לימא תיהוי תיובתא דרב יוסף [6] דאתמר שומר אבידה רבה אמר כש"ח רב יוסף אמר [7] כש"ש אמר לך רב יוסף בגניבה ואבידה דכ"ע לא פליגי דחייב כי פליגי באונסין דשואל ר"ט סבר שרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו [2] והוה ליה שואל עלייהו ור"ע סבר לא שרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו הלכך לא הוי שואל עלייהו א"ה לפיכך דאמר ר"ע למה לי א"א בשלמא בגניבה ואבידה הוא דפליגי היינו דקתני ר"ע אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן ס"ד אמינא שומר שכר הוי כדרב יוסף ובגניבה ואבידה מחייב קא משמע לן לפיכך השתא דאמרת לא ישתמש בהן שומר שכר לא הוי ולא מחייב בגניבה ואבידה אלא אי אמרת בגניבה ואבידה דכולי עלמא לא פליגי דחייב כי פליגי באונסין דשואל מאי לפיכך דרבי עקיבא הכי מבעי ליה למתנא ר"ע אומר לא ישתמש בהן ואנא ידענא דכיון דלא ישתמש בהן לאו שואל הוי ואינו חייב באחריותן [8] לפיכך דרבי עקיבא למה לי משום לפיכך דרבי טרפון ולפיכך דרבי טרפון למה לי [3] הכי קאמר כיון דשרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו כמאן דאישתמש בגוייהו דמי וחייב באחריותן והא אבדו קתני כדרבה

כדרבה

[6] דאתמר שומר אבידה רבה אמר כש"ח רב יוסף אמר [7] כש"ש אמר לך רב יוסף בגניבה ואבידה דכ"ע לא פליגי דחייב כי פליגי באונסין דשואל ר"ט סבר שרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו הלכך לא הוי שואל עלייהו א"ה לפיכך דאמר ר"ע למה לי א"א בשלמא בגניבה ואבידה הוא דפליגי היינו דקתני ר"ע אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן ס"ד אמינא שומר שכר הוי כדרב יוסף ובגניבה ואבידה מחייב קא משמע לן לפיכך השתא דאמרת לא ישתמש בהן שומר שכר לא הוי ולא מחייב בגניבה ואבידה אלא אי אמרת בגניבה ואבידה דכולי עלמא לא פליגי דחייב כי פליגי באונסין דשואל מאי לפיכך דרבי עקיבא הכי מבעי ליה למתנא ר"ע אומר לא ישתמש בהן ואנא ידענא דכיון דלא ישתמש בהן לאו שואל הוי ואינו חייב באחריותן לפיכך דרבי עקיבא למה לי משום לפיכך דרבי טרפון ולפיכך דרבי טרפון למה לי הכי קאמר כיון דשרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו כמאן דאישתמש בגוייהו דמי וחייב באחריותן והא אבדו קתני

והוי שואל עלייהו. תימה דהוה ליה למימר והוה לוה עלייהו ואם נאמר דאם נאו בעלים קודם שהוליאם חייב להחזיר אותם מעות עצמם ולא אחרים הוה מ"ש דקרי ליה שואל אך אי אפשר לומר כן דבפרק המפקיד (לקמן דף מג.) פריך אי נאנסו חייב מאי אריא הוליא כי לא הוליא נמי והשתא אי חייב להחזיר הן עצמן כשיתנע הגזבר אם כן לא קנאם השולחני בשלא הוליאם ולא מעל כדאמר פרק השואל (לקמן דף צט.) לא בקע בו לא מעל כיון שהמשאיל יכול לחזור בו וא"כ מאי פריך כי לא הוליא נמי אלא ודאי אפילו אם אותן המעות עדיין בעין אין צריך להחזיר הן עצמן וי"ל דנקט שואל משום דנקט אונסין דכתיב בקרא גבי שואל וגם לפי שמזכיר אומר חנם ושומר שכר. ר"ח וה"ג פסקו דהלכה כרב יוסף מהיכא דאין בין המודר (נדרים דף לג.) דקאמר ומחזיר לו אבידתו חד אמר דוקא מדיר למודר אבל מודר למדיר לא משום דקא מתהני פרוטה דרב יוסף ומד אמר פרוטה דרב יוסף לא שכיחא ש"מ דכולהו אית להו דרב יוסף ואין זו ראיה דגם רבה מודה דבשעה שמתעסק באבידה שפטור מלמיתב רפתא לעניים אלא דס"ל דלא שכיחא

מתעסק בה פשיטא דאף לרב יוסף אינו פטור מלמיתב רפתא לעני שהרי אדם שלבוש ציצית או שיש לו תפילין בראשו וכי יפטר מכל המצות והא דלקמן (דף לח.) מוקי רבא קרא [4] דוהשב תשיבם לגיתו המשתמרת וקמ"ל דלא בעינן דעת בעליס כדמוקי רב יוסף בפרק הכונס (כ"ק דף מז. ושם) דרבה מוקי לה בשאינה משתמרת שמירה מעולה כמו בביתו ומייתי ראיה מינה דשומר אבידה כשומר חנם הוי אין ראיה דהלכה כרב יוסף דרבה גופיה הדר ביה כשתירץ לו רב יוסף דקמ"ל דלא בעינן דעת בעליס ומוקי לה בגיתו המשתמרת דהא בקרא שור ושה כתיב ומודה רבה בבעלי חיים דהוי עליהו שומר שכר דאנקטינהו נגרי בריתא וכשרוצה להכיח ראיה לדבריו ולא ידע שיוויא דרב יוסף היה צריך לדחוק ולהעמיד בכפותים ועוד דוחק אחר דהוי מוקי קרא לגיתו שאינה משתמרת ואשמועינן קרא דהוי שומר חנם ולרבה אית ליה מסברא דהוי שומר חנם דלא מטי הנאה לידו ועוד [5] דלקמן ה"פ היכי דמי אי דלא מינטרא למר כדאית ליה מפשיעה ולמר כדאית ליה מגניבה ואבידה אמאי פטור ואי דמנטרא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה וכו' ושלחי האומנין (לקמן דף פח: ושם) דאמר ר"א שבא שאבד המשכון ויעול מעותיו ר"ע אומר אבד המשכון אבדו מעותיו ומוקי מתני' דהלוהו על המשכון שומר שכר דלא כר"א ומשיק דפליגי בשומר אבידה וקאמר לימא דרב יוסף תנאי היא ופרש"י דרבה ודאי תנאי היא דלא מצי סבר כר"ע אם כן משמע דאין הלכה כרבה דהוי כר"א דשמותי הוא וגם דמתניתי' לא אתיא כוותיה וי"ל דרבה ודאי לאו תנאי היא ואפילו לר"ע משום מלוה לא הוי שומר שכר וטעמא דר"ע דאמר אבדו מעותיו דאפילו בדלא שוי שיעור זוזי אבדו כל מעותיו דהוי כאילו פי' שאם יאבד המשכון שיאבדו מעותיו ור"א לית ליה דשמואל ואפילו שוי שיעור זוזי לא אבדו מעותיו אלא לרב יוסף כי נמי מוקי פלוגתייהו דשמואל לא קאי ר' אליעזר כוותיה לפי מה שמדמה עתה במסקנא מלוה על המשכון לשומר אבידה שהוא פוטר את המלוה באבידה אלמא לא הוי שומר שכר ומשני דאתי מלתיה דרב יוסף אפי' כר"א ומדע דלא מצינו למימר דרבה לא מצי סבר כר"ע דהא בשמעתין משמע דכולהו סברי דרבה ולר"ע נמי הוי שומר חנם והא דתנן פרק שבועת הדיינין (שבועות דף מד. ושם) המלוה על המשכון ואבד המשכון שחייב באבידה מה שהמשכון יתר על החוב אליבא דרבה מבעיא לן לאוקמה באבדה בפשיעה דלא הוי ביה אלא שומר חנם דמה שכנגד החוב מפסיד אפילו לא אבד בפשיעה מטעמא דשמואל ואין זה דוחק דה"נ כי בעי גמרא מעיקרא לאוקמה פלוגתא דר"א ור' עקיבא בדשמואל או בדר' יאחק ולא היה מדמה לשומר אבידה צריך נמי לאוקמה מתני' דשבועות דמיחייב לשלם באבדה מה שהמשכון יתר על החוב באבדה בפשיעה דמטעם דשמואל או דר' יאחק אין לחייב המלוה באבידת המשכון אלא במה שכנגד החוב ואדרבה מפ' האומנין (לקמן דף פב. ושם) יש להוכיח דהלכה כרבה דאי הלכה כרב יוסף אמאי מוקי גמרא אלא מחוורתא מתניתין דלא כר"א לוקמה באין מלוה צריך למשכון דהוי שומר שכר אפי' לר"א ופלוגתייהו במלוה צריך למשכון אלא ודאי משום דהלכה כרבה ואין הלכה כרב יוסף ולדידיה לא מצי לאוקמא מתניתין כר"א ועוד דאיתה מפרק המפקיד (לקמן דף מג. ושם) דרב נחמן סבר נאנסו לא אלא ס"ל דבהאי שמותר להשתמש לא הוי אלא שומר שכר והיינו כרבה דלרב יוסף הוי שואל ואין לומר דהכא דהוי שומר אבידה דבלא היתר תשמיש הוי שומר שכר השתא דשרו ליה לאשתמושי בהו הוי שואל אבל אם לא מיירי באבידה משום הנאת היתר תשמיש נבד לא הוי אלא שומר שכר לא היא כיון דבשביל היתר תשמיש נבד לא הוי אלא שומר שכר כרב נחמן ס"ל בשביל שיש לו עוד פרוטה דרב יוסף משום שמירת אבידה אין סברא שיהא לו דין שואל דאלו אם מוסיפין שכר לשומר יהיה לו דין שואל ועוד דקי"ל כרבה בר [1] משדה עניו ומחלה וליכא למימר דוקא במילי דבבא בתרא כדמפרש בתשובות דרב נחמן דהא אמר פרק מי שאחזו (ביצה דף עד: ושם ד"ה הא) והא קי"ל כרבה ולא קאמר בהא דהוה משמע בהא ולא במילי אחריני כדקאמר על רשב"ג ובפרק מי שהוליאוהו (עירובין דף נב:) בשמעתין דהחזיק בדרך מתיישבת ההלכה יותר במה שהלכה כרבה לגבי דרב יוסף כדפי' שם רש"י ובסדר תנאים ואמוראים פוסק דרבה ורב יוסף הלכה כרבה בר משדה עניו ומחלה וכל דבריהם שוין דבשאר דברים שתמא הלכה כרבה אי ליכא הוכחה כרב יוסף [2]: **לפיכך** דרבי טרפון למה לי. בשלמא לרבה לפיכך דר"ע אשמועינן לאפוקי דרב יוסף מצינו למימר דלכיך דרבי טרפון משום לפיכך דר"ע אי נמי גם לפיכך דר"ט אתי למידק נמי דדוקא משום דמותר להשתמש חייב אבל אסור להשתמש פטור לאפוקי דרב יוסף אבל לרב יוסף מאי לפיכך וקשה דמאי בעי מאי לפיכך הלא אדום גדול השמיענו דמעיקרא אמרינן דאסור להשתמש לא הוי אלא שומר שכר ולא כשואל דהא אבדו קתני דמשמע סתם אבידה בלא אונס והשתא מצבי לן למימר דמשמת היתר תשמיש הוי כשואל ואבדו הייגו שטבע ספינתו ביס ועוד דבפרק המפקיד (לקמן דף מג. ושם) אלטריך מתני' לאשמועינן דמחמת היתר תשמיש הוי שומר שכר דרב נחמן דאמר נאנסו לא אלא דס"ל דלא מלתא דפשיטא היא דאינו חייב באבידה כיון דשומר חנם הוא אלא קיפא דאי אבדו אינו חייב הא מלתא דפשיטא היא דאינו חייב באחריותן דמותרין להשתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן והוי שומר שכר דרב נחמן דאמר נאנסו לא וכיון דאפילו למיהוי שומר שכר מחמת היתר תשמיש אלטריך לאשמועינן כ"ש הכא דאמר דהוי שואל דלאו מלתא דפשיטא הוא דאלטריך שפיר לאשמועינן אלא י"ל דלאו קושיא הוא אלא פירושא בעלמא הוא:

מסורת הש"ס

1) ב"ק נו: לקמן פב. שבועות מד. נדרים לג:. 2) ר"ל בענין ל"ל והכל תירוץ אחד. כש"ל. 3) [כ"כ קיד: קמג:]. 4) [ועי' תוס' מגילה כט: ד"ה והלכתא כו'].

הגהות הב"ח

(6) תוס' ד"ה והוי וכו' והא דלקמן מוקי רבא קרא דהשב תשיבם: (7) ד"ה לפיכך וכו' גבי מפקיד מעות אצל שולחני דקתני:

גליון הש"ס

גמ' לפיכך דר"ע. כעין זה נדה דף ט ע"א ודף ס ע"ב:

מוסף רש"י

שומר אבדה. הכניס אבידת חברו לביתו כדכתיב (דברים כב) והפכתו לא תוכל ביתך (ב"ק נו: ולקמן פב:). כשומר שכר. שכר מלוה (שבועות מד:).

עין משפט נר מצוה

קכב א מי' פי"ג מהלכות גזילה ואבידה הלכה י סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסז סעיף טז:

קכג ב ג מי' שם הל' ח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף כה:

רבינו חננאל

ותאכיל לנשארים דקא מיכליא אלא מכור הכל: מה יהיה בדמים ר' טרפון אומר ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן ורבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן וכו' עד כאן לא פליגי אלא בנשתמש בהן אבל אם לא נשתמש בהן דברי הכל פטור. לימא תהוי תיובתא דרב יוסף דאיתמר בפ' הכונס צאן לדיר שומר אבידה רבה אמר כשומר חנם ונשבע על הכל. רב יוסף אמר כשומר שכר שנשבע על האונסין ומשלם הגניבה ואבידה. ודחי רב יוסף בגניבה ואבידה כולי עלמא לא פליגי דחייב כשומר שכר כי פליגי באונסין ר' טרפון סבר אע"ג דבאבידה עצמה הוה ליי' שומר שכר כיון דשרי ליה לאישתמושי בדמיה נעשה עליה כשואל וחייב גם על האונסין. ור' עקיבא סבר לא שרו ליה רבנן לאישתמושי בדמי אבידה הלכך לא הוי עלייהו אלא שומר שכר. ואקשי' עליה אי הכי למה ליה לר' עקיבא למיתנא לפיכך אי אמרת בגניבה ואבידה פליגי ר' טרפון סבר כיון דשרו ליה לאישתמושי בהו הוי ליה כשומר שכר עלייהו וחייב בגניבה ואבידה. ור' עקיבא סבר לא שרו ליה רבנן לאישתמושי בהו וכשומר חנם הוא עליהו שאם אבדו פטור וכל שכן נאנסו שפטור אלא אי אמרת בגניבה ואבידה דברי הכל חייב כי פליגי באונסין לתני רבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן וממילא ידענא דכיון דלא שרי לאישתמושי בהו לא הוי עלייהו אלא כשומר שכר אבל שואל לא הוי עלייהו לפיכך דקתני מאי אתא לאשמעינן ופרקי' ודאי ר' עקיבא לא הוי צריך למיתניה לפיכך מיהו איידי דתנא ר' טרפון לפיכך תנא איהו נמי לפיכך ומקשי' תוב לפיכך דר' טרפון נמי למה לי ופריק רב יוסף צריכא והכי קתני כיון דשרו ליה רבנן לאישתמושי בהו הוה ליה עלייהו כשואל לפיכך אע"פ שלא נשתמש בהן חייב עליהן כשואל. ומקשי' עליה אי הכי לא הוה תני לפיכך אם אבדו חייב בהן דמשמע שומר שכר הוא חשוב באבידה אלא הוה ליה למיתנא לפיכך אם נאנסו חייב בהן דמשמע דשואל הוי עליהן. ופריק רב יוסף האי אבדו דקתני נאנסו הוא. ומקשי' ומי קרו לאבדו נאנסו (היז) [אין] כדרבה דאמר בפ' הזהב הלכה שומר חנם אין נשבע וכו' נגנבו בלסטים מזוין אבדו שטבעה ספינתו ביס: